

Britske čete in tanki prihajajo v Palestino

Začasno premirje oklicano v Jeruzalemu. Zidje podirajo mostove v južni Palestini

Jeruzalem, Palestina, 3. maja.—Britske čete in tanki prihajajo v Palestino z Malte in Cipra. Tisoč britskih vojakov se je pripeljal z otoka Cipra v Haifo. Zidje in Arabci so se sporažumeli glede oklica, začasnega premirja v Jeruzalemski četrti Katamon, kjer so tri dni divjale ljute bitke. Premirje bo trajalo 48 ur. Henry Gurney, tajnik palestinske vlade, ki je arariral premirje, je priznal, da je situacija kritična.

Britske čete so dospele v četrti Katamon, da enforirajo premirje. Zaveze so položaje na liniji med židovsko in arabsko fronto. Čete so oborožene s topovi in strojnimi.

V okolici Jeruzalema in drugih krajih Palestine se bitke med židi in Arabci nadaljujejo. Zidje so razdeljali tri mostove v južni Palestini in blokirali ceste med Hebronom in Beershebo in med Gazo in Jeruzalemom.

Poveljstvo britske oborožene sile je obdolžilo židovsko podtalno armado Irgun Zvai Leumi agresije v Jafi. Enote te armade so zadnji teden udrele v Jafu iz Tel Aviva in zasedle severne predele mesta. Britski ultimati za zahtevo, da se morajo umakniti iz Jave, so ignorirale.

Besednik židovske agencije je opazil poveljstvo britskih sil, "Ko je izgledalo, da bodo Arabci držali svoje pozicije, ni bilo britskega vmešavanja," je dejal. "Britske vojaške oblasti so ponovno demonstrirale, da so na strani Arabcev v konfliktu."

Poročila, da so armade iz treh arabskih dežel invadirale Palestino, se vzdržujejo. Sirija, Egipt in Lebanon so poslale močne vojaške formacije v Palestino. Saudi Arabija, Transjordan in Irak so se odločile za akcijo proti židovskim silam v Palestini. Vest pravi, da so čete teh držav zbrane v bližini palestinske meje. Oklopne kolone egiptiske armade so invadirale južno Palestino.

Amman, Transjordanija, 3. maja.—Članji vojnega sveta arabskih dežel razpravljajo o operacijah, ki naj bi rezultirale v obkrožitvi židovskih sil v Palestini. V tem mestu so se sestali načelniki generalnih štabov Transjordanije, Sirije, Iraka, Lebanona in Egipta.

Transjordanjski kralj Abdulah se je udeležil seje članov

Wallace ščiti svoje pristaše

Senator Taylor aretiran v Alabami

Kansas City, Mo., 3. maja.—Henry A. Wallace, kandidat za predsednika Združenih držav, je imel sestanek z grupo 80 svojih pristašev in častilcev v hotelu Muehlebach, v katerem se ustavlja predsednik Truman, kadar pride v to mesto. Wallace ščiti svoje pristaše in prikriva njihovo identiteto. Pojasnilo je, da se mnogi bojje reprisalji s strani delodajalcev in drugih, ako bi ti vedeli, da so za Wallacea.

Wallace je govoril na shodu. Dejal je med drugim, da je dominantna filozofija Trumanove administracije bolj povezana s Hitlerjevo nego s filozofijo pokojnega predsednika Roosevelta. Truman je v zaroti z republikanci proti ameriškemu ljudstvu, da ne bi dobilo kontrole nad vlado.

Pred shodom je Wallace poslal telegram senatorju Taylorju, kandidatu za podpredsednika Združenih držav na listi tretje stranke, ki je bil aretiran v Birminghamu, Ala., ko je skušal priti v dvorano skozi vrata, ki so bila odprta samo zamorcem.

"Poročilo pravi, da ste naleteli na nasilje v izvajanju politike nove stranke proti-rasnemu zapostavljanju," se je glasil telegram. "To drammatizira hinavščino trošenja milijard dolarjev za orožje pod pretezo obrambe svobode v državah onstran morja, ko se svoboda zatira doma. Upam, da boste povedali senatorju Hillu iz Alabame, ko se boste vrnili v Washington, kaj se je vam pripetilo v njegovi državi: Hill je znan kot zagovornik vojaške konskripcije in trošenja denarja za oboroževanje."

Shoda, na katerem je Wallace govoril, se je udeležilo veliko število klavniških delavcev, ki so v stavki proti kompanijam. Omenil je policijski napad na stavkarje in naval na urad klavniške unije v Kansas Cityju, Kans., kot zgled Trumanove filozofije in restrikcij. Wallace je dejal, da je Taft-Hartleyev protidelavski zakon odgovoren za izbruh stavke in da klavniške kompanije lahko zvišajo plačo za 29 centov na uro.

Domače vesti

Obisk
Chicago.—Glavni urad SNPJ so 3. maja obiskali: Anton Iskra iz Wintona, Wyo., Josephine in Steve Valencic iz Waukegana, Ill.

Nova grobova v Penni
James City, Pa.—Dne 28. aprila je umrl John Komidar, star 66 let, doma iz Jezera pri Cerknici, v Ameriki 45 let. Živel je ves čas v gozdovih, kjer je imel "kempe" z mnogimi delavci. Tukaj zapuša pet poročenih hčera in sina, v Kaneu sestro, poročeno Rosman, in brata Franka. Žena mu je umrla pred 19 leti.—Dne 23. aprila je v vojaški bolnišnici v Buttlertju, Pa., umrl Boris Cehovin, star 23 let, rojen tukaj. Med vojno je služil v tiskarni, kjer si je nakopal bolezni, kateri je zdaj podlegel. V Erieju, Pa., zapuša brata Emila in mater, v Clevelandu pa brata Joeva. Oče je umrl pred dvema letoma.

"Zamrznjenje" cen v Britaniji

Vlada uveljavila nove odredbe

London, 3. maja.—Drastično "zamrznjenje" cen je stopilo v veljavo v nedeljo opolnoči. Cene so bile ustaljene na točki decembra in januarja za vse blago in izdelke.

Vlada je uveljavila tudi odredbe, ki omejujejo profite tovarnarjev, trgovcev na debelo in drobno. Izjema je le za zlatarstvo, knjige, časopise, tobak, avtomobile, likerje in nekatere druge stvari. Kontrola cen živil je bila že prej uveljavljena.

Nove odredbe določajo zaporne in denarne kazni za kršitelje. Herbert Morrison, predsednik vladnega sveta in vodja v parlamentu, je dejal, "da realne svobode ni za ljudstvo, ako obstajajo veliki privatni ekonomski imperiji. Socialisti smo iz razloga, ker hočemo svobodo."

Emanuel Shinwell, ki je bil tarča kritike, ko je bil minister za kurivo in električno silo 1946-47, je priznal, da podržavljenje premogovnikov se ni tako izkazalo kot se je pričakovalo. On je sedaj državni vojni tajnik.

Ameriško oboroževanje protisovjetskega bloka

Diskuzije o formiranju vojaške organizacije v Londonu. Britski feldmaršal Montgomery bo morda izbran za vrhovnega poveljnika

London, 3. maja.—Vest iz britskih vladnih krogov pravi, da se bodo države v protisovjetskem bloku, katerega tvorijo Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška, obrnile do Amerike s pozivom, naj oboroži armade teh držav na podlagi novega posojilno-najemninskega programa.

Diskuzije o formiranju močne vojaške organizacije so v teku na konferenci reprezentantov držav protisovjetskega bloka v Londonu. Vojaška organizacija naj bi bila pripravljena za takojšnjo akcijo na kopnem, morju in v zraku.

Kopna sila teh držav bi bila druga za Rusijo in njenimi zavezniki v vzhodni Evropi. Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška lahko mobilizirajo vojaško silo pet milijonov mož, katero naj bi oborožila Amerika.

Države v zapadni Evropi upajo, da jih bo Amerika zalagala s tanki, topovi, bojnimi letali, strelivom in drugim vojnim materialom. Armade naj bi obdržale narodno identiteto pod skupnim vrhovnim poveljstvom.

V zameno za orožje bi Amerika dobila vojaške, mornarične in letalske baze v zapadni Evropi. Načrti predvidevajo izenačenje orožja. Izenačenje orožja je Amerika sugerirala latinskim republikam v svrhu obrambe in zaščite zapadne hemisfere.

Vprašanje, kdo naj bi bil izbran za vrhovnega poveljnika armad protisovjetskega bloka, je v ospredju. Nekateri reprezentanti so za imenovanje britskega feldmaršala Montgomeryja za vrhovnega poveljnika. Francija se je izrekla za predstavnitvo petih držav v generalnem štabu.

Poročilo pravi, da se Velika Britanija, Amerika in Francija še niso zedinile glede politične strukture zapadne Nemčije. Vest o dosegi sporazuma je bila sinoči zanikana.

Preki sod oklican v Atenah

Posledica umora justičnega ministra

Atene, Grčija, 3. maja.—Monarhistična vlada je oklicala preki sod po umoru justičnega ministra Christosa Ladasa. Ministra je umoril Efstratos Moutsoyanis. Vrgel je tri granate in ena je zadela Ladasa, ki je 13 ur pozneje umrl. Granata je ubila tudi enega policaja, Moutsoyanis pa je bil ranjen. Priča kuje se, da bo okrelval.

Vlada trdi, da je atentator komunist in da je bila skovana zarota proti življenju premijera Sofulisa in Konstantina Rentisa, ministra za javni red.

Sofulis je naznanil, da bo vlada uveljavila nadaljnje drastične ukrepe. Oklic prekega sode so odobrili člani kabineta. Policija trdi, da je Moutsoyanis vrgel prvo granato skozi okno avtomobila, v katerem je bil justični minister. Dva policaja sta streljala na napadalca in ga ranila.

Za naslednika Ladasa bo najbrže imenovan Sofokles Venizelos, pomožni vodja liberalne stranke.

Vlada je odredila lov na komuniste. Priča kuje se, da bo veliko število komunistov aretiranih. Radiopostaja generala Markosa Vifiadesa, poveljnika gerilskih sil, je označila Moutsoyanisa za patriota.

Isče brata

Chisholm, Minn.—Jack Jarc je prejel pismo od svoje sestrice in iz Ljubljane, ki bi rada izvedela za svojega brata Jerneja Jarca. On je pred leti živel na 2021 80th st., West Allis, Wis. Ako kdo kaj ve o njem, naj sporoči na naslov: Jack Jarc, 105 Second ave. S., Chisholm, Minn.

V bolnišnici
Duluth, Minn.—V bolnišnici St. Mary se zdravi Luke Vrhovnik, član SNPJ in ABZ z Elyja, kjer vodi brivnico.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Po dolgi bolezni je v Newburghu umrla Frances Blatnik, rojena Papež, stara 84 let, doma iz Lopate pri Žužemberku, v Ameriki 61 let, članica HBZ. Zapuša petihsinov, poročeno hčer, 17 vnukov in 10 pravnukov.—Po kratki bolezni je umrl Michael Filipović, star 41 let, rojen tukaj. Zapuša ženo, dva sinova, očeta, tri brate in sestro.—V bolnišnici Cleveland Clinic se nahaja Jennie Dagarin, ki je bila operirana na roki radi poškodbe, katero je pred leti dobila v tovarni.—Poročila sta se Jennie Dolenc in Robert G. Greenwald iz Collinwooda, kakor tudi Daniela Ponikvar in George Nealon.—Anton Kapel iz Collinwooda se je vrnil iz bolnišnice, prav tako Elizabeth Gabrenya.

Senator zahteva akcijo proti komunistom

Washington, D. C., 3. maja.—Senator Ferguson, republikanec iz Michigana, je pozval federalnega justičnega tajnika Clarka, naj nastopi proti voditeljem komunistične stranke na podlagi zakona, ki je bil sprejet l. 1940 in kateri prepoveduje komunistem v Ameriki. "Ako se bo Amerika zapletla v vojno z Rusijo, bomo imeli poteškoče s strani komunistov in sopotnikov," je rekel senator.

Znanstveniki pred kongresnim odsekom

Washington, D. C., 3. maja.—Tajno zaslišanje atomskih znanstvenikov in drugih prič je v teku pred odsekom za neameriške aktivnosti. Nanaša se na slučaj dr. Edwarda U. Condon, direktorja federalnega biroja standardov, ki je bil obdolžen, da je imel zvezo z ruskimi špioni. On je zanikal obdolžitev. Javno zaslišanje se bo vršilo pozneje.

Prizadevanja za združitev delavcev

Voditelji bodo tarča kritike

Chicago, 3. maja.—Prizadevanje za združitev delavcev bodo obnovljena na konvenciji unije Amalgamated Meat Cutters, ki je včlanjena v Ameriški delavski federaciji. Unija ima konvencijo na vsaka štiri leta.

Konvencija bo v hotelu Sheratonu in udeležilo se je bo čez 800 delegatov. Gotovo je, da bodo voditelji Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij kritizirani, ker še niso storili odločnih korakov za združitev.

Patrick E. Gorman, tajnik unije, je dejal: "Pritiskali bomo na voditelje ADF in CIO za obnovo prizadevanj za združitev obeh organizacij. Tarča bodo ostre kritike, ker dopuščajo razkol v delavskem gibanju. Ako se ne bodo zedinili, bomo začeli graditi enotnost od zdolaj navzgor, da se cilj doseže. Protidelavski Taft-Hartleyev zakon ne bi bil sprejet v kongresu, ako bi bili organizirani delavci združeni."

Gorman je naznanil, da bo William Green, predsednik ADF, govoril na konvenciji. Napovedal je, da bo konvencija odobrila Ligo za politično vzgojo ADF, ne bo pa zagotovila podpore Trumanu. Unija je tudi proti Henryju A. Wallaceu kot kandidatu za predsednika Združenih držav na listi tretje politične stranke.

Tornado divjal v treh državah

Kansas City, Mo., 3. maja.—Tornado je divjal v Misouriju, Kansasu in Oklahomi. Deset ljudi je izgubilo življenje, najmanj 38 pa je bilo ranjenih. Povzročena škoda se ceni na \$500,000.

SUŽENJSKE RAZMERE IRANSKIH DELAVCEV NA OLNJIH POLJIH

Tehran, Iran.—(ALN)—Pred dvema letoma, kmalu po zmagi angleške delavske stranke, je zunanji minister Ernest Bevin rekel nekemu Iranskemu poročevalcu v Londonu, da mu ni ljubo, ker so gasolin, ki ga rabi v svojem avtu, predelali podhranjeni iranski delavci.

Kljub temu pa niso britske oblasti še ničesar storile za izboljšavo položaja iranskih delavcev, ki so uposleni pri Anglo-Iranian Oil Co., ki je pod vladno upravo in zalaga angleško mornarico s kurilnim oljem. Ameriški interesi so se pridružili tej družbi po vojni.

Iranski delavci, organizirani v svoji strokovni uniji, so sicer lani zastavljali in izvajali nekatere izboljšave, ampak njihova meza je še vedno sramotno nizka. Navadni delavci v oljnih tovarnah zaslužijo komaj 50c na dan, dočim zaslužijo izurjeni delavci \$1.15 na dan. Hrana v južnem Iranu, kjer se nahajajo oljna ležišča, je zelo draga.

Poročevalec iranskega delavskega lista Mardom je opisal žalostne razmere iranskih delavcev, ki delajo za angleške oljne interese. "Obiskal sem njihove domove, ako se jih sploh more tako imenovati," piše poročevalec. "Videl sem mnogo slik nacijskih koncentracijskih taborišč, pa ne vem, katere so bolj pretresljive, namreč slike okostnjakov trupel v Dachau ali 'živi' okostnjaki žena in otrok iranskih delavcev."

Črpanje oljnih ležišč v Iranu se je začelo leta 1905, nihče pa se ni zanimal za delavska stanovalja v tej puščavi. Delavci žive v luknjah, v šotorih in kolibah. Nekateri delavske družine živijo v "začasnih barakah" že 35 let.

Leta 1945 je družba obljubila, da bo zgradila delavska stanovanja. Do sedaj je postavila 1,272 dvosobnih kolib in kmalu jih bo postavila še 500, kar niti zdalec ne zadostuje, kajti število delavcev je nad 90,000. Do konca tega leta bo komaj 2% delavcev živel v teh hišicah. Pitno vodo jemajo iz mlakuž in o sanitarnih napravah ni govora. Najbližja prodajalna je štiti milje daleč.

Jeklarški trust je kategorično odklonil zvišanje plač, češ da bo raje znižal cene, povprečno za okrog \$1.25 od tone jekla. Pred par meseci pa je zvišal cene za pet dolarjev od tone. Wall Street zna dobro računati in svoj prid!

SVET PRIPOROČA IZBOLJŠANJE PROVIZIJ SOCIALNE ZAŠČITE

Washington — (FP) — Posvetovalni svet za izboljšanje socialne zaščite, ki ga je imenoval senatni finančni odsek, je 21. aprila priporočal glavne spremembe v zakonu socialne zaščite, zlasti za višje starostne pokojnine in podporo njihovim družinam.

Priporočilo se tiče zlasti dveh večjih pomanjklivosti v zakonu: omejeno kritje oseb in nezadostna podpora. V svetu, ki je izdelal načrt za spremembo zakona, sta zastopana tudi CIO in ADF.

Glavne spremembe priporočila so:

Socialna zaščita za vse delavce, farmerje in samouposlene osebe ter sploh vse delavce pri katerem koli delu, ki jih sedanj zakon ne krije.

Temeljita študija pokojninskega sistema železničarjev, z namenom, da se aplicira v vseh ostalih kategorijah uposlitive delavcev na praktični in enaki podlagi.

Raztegnitev pokojninskega sistema na podlagi stalne podpore za vse delavce. Iz poročila je razvidno, da sedaj, 11 let po sprejetju zakona, prejema le 20% oseb, ki so 65 let stare, podporosocialne zaščite.

Zvišanje pokojnine tako, da bodo upravičene osebe prejemale podporo po lestvici od \$20 do \$236 mesečno; sedanja podpora gre po lestvici od \$10 do \$85 na mesec.

Znižanje starostne dobe za delavke s 65 na 60 let, ko bi bile upravičene do pokojnine socialne zaščite.

Ker se bi zvišale dajatve, je razumljivo, da se bi morali zvišati tudi prispevki za sklad socialne zaščite. Po sedanjem zakonu prispevajo delodajalci in delavci po 1% od meze ali plače, kar naj se bi zvišalo na 1 1/2%.

Organizirano delavstvo se že dolgo bori za amandiranje zakona socialne zaščite, toda delodajalci se upirajo. Dalje se nekatere delavske unije borijo za znižanje starostne dobe s 65 na 60 let za vse delavce.

Slučne spremembe v zakonu socialne zaščite so bile že prej predložene odseku za pota in sredstva v nižji zbornici.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POOPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Memorandum za Zdravstveno dristvo (Ivan Chisago) in Kanado \$2.00
na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; na Chicago in okolice
Cook Co. \$2.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; na Indianapolis \$11.00
Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$2.50 per year,
foreign countries \$11.00 per year

Celo opisev po dogovoru. — Recepti dopolniti in samostojnih
stavkih se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (fiktivni, pesni,
tragični, pesmi itd.) se vračajo področju le v slovenski, če je priložilo
poštnino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications,
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Redakcija na vseh listih ima sedež v Chicago:
PROSVETA
2337 - 58 So. Lawrence Ave., Chicago 23, Illinois

Nekaj o ljubljanskih procesih

V Ljubljani so zadnji mesec imeli kar dva važna procesa proti vohunom in kontrarevolucionarjem, vojnim zločincem in gestapovcem. V ameriškem tisku smo čitali le kratka poročila o teh procesih — o začetku in obsodbi. Večinoma tudi imena niso bila navedena. Na čitatelja so naredila vtis, kakor da mora biti v Jugoslaviji v najboljšem primeru nekaj narobe, v najslabšem pa, da tam regira prava strahovlada. To posebno na ljudi, ki so nasličen s sovražno in lažno propagando.

Po osvoboditvi je bilo v Jugoslaviji že precejšnje število sodnijskih procesov proti vojnim zločincem in izdajalcem, kakor tudi proti vohunom v službi tujih držav. Tudi Slovenija je dobila svojo kvoto teh procesov. V Ameriki sta dvignila največ prahu dva procesa: proti zagrebškemu nadškofu Stepincu in proti Furlanovi skupini. Služabniki in pristavi Vatikana Stepinca že vedno kažejo za "mučenika", dasi je za svoje izdajstvo in blagoslovljajenje najbolj gnušnih zločinov katoliških "kriznarjev" in papežev. V resnici dobil milo kazen. Ako bi ne bil visok cerkveni dostojanstvenik, bi bil vsako drugi za enake zločine postavljen ob zid.

Za Slovenijo in sploh vse Jugoslavijo sta bila izredno važna tudi zadnja dva ljubljanska procesa, posebno pa zadnji, v katerem so sedeli na zatožni klopi največji in najbolj nevarni človeški izrodki. V tej skupini je bilo 15 obtožencev, med njimi več gnušnih vojnih zločincev in gestapovcev in prevejenih vohunov in saboterjev, ki so se povzpeli na visoke vladne položaje in bili kot špioni v službi zapadnih imperialističnih sil. Zapisnik obravnave proti tej skupini se čita kakor detektivski roman. Pri obliki ga bomo v Prosveti, ker je izredno zanimiv dokument in pokazuje, proti kakim težavam in zaprekam in nevarnosti se mora boriti ljudska oblast nove Jugoslavije in kako ji njeni notranji in zunanji sovražniki strežejo po življenju. Še več! Pokazuje tudi, kakšne zločine so uganjali gestapovci v nacionalističnih koncentracijskih taboriščih. Pošten človek kar ne more verjeti, da se dobe take človeške propalice.

V prvem procesu, ki se je pričel sredi aprila, je sedela na zatožni klopi vohunska in kontrarevolucionarna skupina, katere načelnik je bil profesor Mirko Bitenc. Vrtil se je pred civilnim ljudskim sodiščem. Ta skupina je štela 12 oseb — poleg Bitence: književnik Radivoj Rehar, ki je po lastni izjavi špijonažil zgolj radi denarja; duhovnika Marijan Dokler in Vinko Zor, inženir Ciril Dimnik; strojnik Aleksander Žekar; Albin Sir, slovenski študent iz Gorice in italijanski državljani; Marija Kerne, namestnica v ljubljanski škofijiški pisarni; Marija Kriznič, šivilja; Jožica Bitenc, žena Mirka Bitence in učiteljica v pokoji; Alojzij Krek, študent in nečak dr. Mihe Kreka (zda) v Ameriki, in Janko Soklič, tehnični namestec in gestapovec v zadnji vojni.

Mirko Bitenc in Soklič sta bila obsojena v smrt, Rehar, Žekar in Krek na doživetno ječo, ostali pa na zaporno kazen od dveh do 18 let.

Vsi ti obtoženci so že med vojno sodelovali z okupatorjem. Ampak ta greh bi jim bil odpuščen in pozabljen, ako bi po osvoboditvi ne nadaljevali svojega dela in postali orodje pobeglih izdajalcev in se ne vključili v vohunsko mrežo. Kolovodja te skupine je bil profesor Bitenc, ki je bil vojni minister Rupnikove kvizlinke vlade in član eksekutivne klerikalne ljudske stranke in povezan z Mihajlovičem. Po vojni se je povezal s tako zvanim "Slovenskim narodnim odborom", katerega so pobeželi izdajalci organizirali v Rimu. V zapisniku te sodne obravnave je rečeno, da je bil vodja tega "Slovenskega narodnega odbora" dr. Miha Krek, ki je pred nekaj meseci prišel z letalom iz Rima v Ameriko, kakor tudi "Odbora socialne pomoči", za katerega so vodilni slovenski klerikali v tej deželi zbirali denar med slovenskimi katoličani, kar se vedno delajo.

Ljudje okrog znanega clevelandkega klerikalnega lista pripovedujejo svojim pristajem, da zbirajo ta denar "za pomoč" pobeglim "razseljencem", kakor tudi "potrebim" katoliškim družinam v Sloveniji. V Slovenskem poročevalcu z dne 16. aprila t. l. pa čitamo v zapisniku o tem procesu tudi sledeče:

"Znano dejstvo je, da je 'Odbor za socialno pomoč' organ 'Slovenskega narodnega odbora' v Rimu, ki ga vodi dr. Krek in ki je le agentura špijonaže, in potemtakem ta 'Odbor za socialno pomoč' le finančna baza tega 'Slovenskega narodnega odbora' za financiranje špijonaške mreže in organiziranje oboroženih tolp." (Podčrtanje naše.) Dalje čitamo:

"Po zaslišanju priče škofjskega tajnika Leniča (vohunska mreža je segala tudi v škofjsko pisarno in dr. Lenič je bil že prej aretiran in obsojen; v to mrežo je pritegnil tudi svojo pomočnico Marijo Kerne, ki je na tem procesu dobila osem let zapora) "je v nadaljevanju dokaznega prestopa predsednik (sodišča) prebral pisma, ki so bila zaplijena pri ujetem špijonskem kurirju Francu Stanišu in tudi njegove izpovedbe pri zaslišanju. Iz teh pism se jasno vidi zveza med Mikrom Bitencem in Glušičem (predstavniki vohunske skupine v Švici) in Mihom Krenom. Za pri zaslišanju obtožencev je bilo dokazano, da je tako imenovani 'Salzburški komitet' z Glušičem in Bitencem skupina in Krekov Slovenski narodni odbor v Rimu ena in ista družina, ki skupno dela po skupnih načrtih in katere kolovodja je Miha Krek. Iz pisma Glušica, Gruma Franca in Gruma Janca (špijona v čela armada) je to neovrgljivo dokazano."

Iz zgornjega je razvidno, da denar, ki ga zbirajo klerikalni kolovodje v tej deželi za "pomoč potrebnim katoliškim družinam" v Sloveniji in za pobežle "razseljence" v Italijo in na Koroskem, ali kjer koli že, gre vsaj deloma, ako ne v celoti, tudi za "financiranje 'Slovenskega narodnega odbora', ki je le agentura špijonaže."

Glasovi iz naših naselbin

Glas iz Fontane

Fontana, Ill. — Pred veliko nočjo se je bil oglašati tu neki stari slovenski zlatokalec. V koliko mu je bil naklonjen zlati bogec, ni povedal, ni na mogoč prebrati liti neko čudežno zdravilno rastlino. Rekel je, da ozdravi vsak revmatizem. Tako je navdušil nekaj tukajšnjih rojakov, ki jih muči revma, da smo se čez nekaj dni odpeljali nabirat tiste čudodelne rastline.

Po nekaj urah vožnje smo bili že 4.000 čevljev visoko nad morjem, vsaj tako je bilo napisano na deski preko ceste. Imeli smo srečo. V kratkem času so bile vse naše vreče polne in ako bi jih imeli kaj več, bi jih napolnili z lahoto. Zato pa se je vera v zdravilno moč te rastline precej zmanjšala. Sam pri sebi sem mislil, ako bi bila res tako zdravilna, kakor je pravil dotični rojak, potem bi izginila raz gorovja že davno pred nami.

Bolj kot rastlina pa me je zanimala krasna okolica in planine, pokrite s snegom. Pri tem me je mučila jeza in gledal sem za kakšen studenec, a ga nisem mogel najti. Pa sem se spomnil svetopisemskega Mojzesa, ki je znal s palico pričarati vodo iz skale. Domneval sem, da se to lahko tudi meni posreči, zato sem odrezal palico v bližnjem grmu in pričel udrihati po skali. Toda moj trud je bil zaman, niti ene kapljice vode nisem mogel pričarati iz nje. Vržem palico proč in sedem na svojo vrečo še bolj jezen kot poprej. Prepričal sem se, da bo treba za ta posel kakšnega boljšega mojstra kot sem jaz.

No, ko sem o tem razmišljal, sem se spomnil na Gabrovška. Mogoče bi imel on več sreče kot jaz. Če bi se njemu posrečilo vodo izvesti iz skale, bi jo lahko prodajal za drag denar, poleg tega pa bi postal še slaven in sveti oče bi ga kar živega priglasi za svetnika. Pač lepa prikljika! Upam, da se je bo z veseljem poslužil.

V bližnjem grmu sem opazil samico, ki je sedela na gnezdu, poleg nje na vejici pa je prepeval samec. Ampak jaz ga skoraj nisem slišal, pač pa samo videl, ko je odpiral kljun. V glavi mi je namreč tako šumelo, kot da bi čmrli gnezdili v njej. Vedel sem, da to šumenje povzroča redki gorski zrak, ki me je skoraj oglušil. Vzel sem svojo vrečo in jo odkril proti avtomobilu. Ka pa smo privzlihi spet v ravnino, je pa počilo v mojih ušesih kakor da bi se razpočila v njih atomska bomba. To je pomagalo, da je bil moj sluh zopet normalen.

Kmalu po tisti vožnji se je približal veliki petek. Ko sem zjutraj na omenjeni petek vstal, sem videl dva možaka v pogovoru pred mojim gradicem. Enega sem sicer poznal, pa tudi za drugega mi ni bilo treba dolgo ugibati, čeprav ga nisem videl še nikdar v mojem življenju. Po njegovi orjaški postavi sem sodil, da ne more biti nihče drug kot "Big" Tony. Nisem se motil. Ko sem odprl vrata, se mi je tako dobrodošno nasmeljal, kakor se menda zna smejati samo on. Ko mi še vedno smejel se poda svojo medvedjo šapo, sem se nekoliko bal, da mi bo stisnil roko res kot medved, pa me je ni. Menda je že vedel, da sem mehak. Ni imel časa za daljši

Beseda za dopisnika Browna

Pittsburgh, Pa. — Čital sem dopis Josepha Browna z dne 9. aprila, v katerem je opisoval pot v socializem. Le tako naprej, dopisnik Brown! Ne oziraj se na kritiko.

Če se hoče delavski svet iznebiti suženjskega jarma, bo moral še veliko vzeti za dobro. Kristus je dostikrat pridigal pred velikanos množico, a mu ni hotel nihče verjeti, vendar pa valed tega ni obupal. Čeprav niso verjeli njegovim besedam, so jih pa slišali in to je veliko pomagalo.

Med kapitalizmom in socializmom je velika razlika. Kapitalizem uči, da naša zemlja ni ustvarjena za vse enake in val ljudje nimajo enake pravice do

North Chicago, Ill. — Kakor je bilo že poročano v naših listih, se bo vršil v nedeljo, 9. maja, veliki koncert v Slovenskem narodnem domu, začetek ob dveh popoldne.

Ljubitelji slovenske pesmi bodo imeli priliko slišati krasno petje pevcev iz Clevelanda, Milwaukeeja, Chicaga in Waukegan. Sliši se, da bo ta koncert eden največjih, ki smo jih še imeli v naši naselbini. Pridite in vam ne bo žal.

Vabimo tudi naše rojake in rojakinje iz drugih naselbin. Za vse bo prvovrstna postrežba in ne bo njihne ne lačen ne žejen. Kdor se nima vstopnice, jo lahko dobi v pisnici Slovenskega narodnega doma, ali pa v zapadni prodajalni na 10. cesti. Vprašajte Andreja Možka in jih bo takoj preskrbel.

Torej na svidenje v nedeljo, 9. maja ob dveh popoldne v SND!

Lovrenc Ogrin.

Poročilo tajnice Progresivnih Slovencev

Chicago, Ill. — V mojem zadnjem poročilu sem pomotoma izpustila ime podpredsednice našega krožka 15 Progresivnih Slovencev. Steer pa še ni bil izvoljen celoten odbor, zato danes iznova objavljam imena odborov: Predsednica A. Dular, podpredsednica Mary Zevnik, tajnica-blagajnica Christine Nadvensnik, zapisničarka Jennie Martinič, Nadzornice: Jennie Remenih, Mary Furar, Antonija Jakie. Prosvetni odsek: Ana Ravnikar, Cecilija Udovc in Neža Gorišek. Publicistijski odsek: Mary Furar in Christine Nadvensnik.

Po zadnji seji smo se prav prijetno zabavali, ob priliki rojstnega dne Mary Furarjeve. Mary je soprodnica Mirka Kuhlja, gl. blagajnika SNPJ. Prav priča naša hvala članicam, katere so darovale sledeče: F. Kastigar je s pekle orehovo potoico, M. Zevnik štrudelj, Pepca Majcen domače mesene klobase, ki sta jih naredila z možem v domači mlinici. M. Furar je prinesla pivo in melko pijačo. Ona ima goštilino in se na ta posel dobro razume. A. Dular je prinesla do

Barbič poje levite . . .

Cleveland, O. — Ker sem v satiričnem tonu omenil napredne časopise, sem dobil od enega urednika odgovor v treh člankih, od drugega pa v dveh. Torej bi se moral smatrati za veliko osebnost, toda vzlic temu bom ostal navaden tramvajski motornik. Nekateri rojake se hoče oglašati za socialne demokrate, dasiravno nimajo dosti ali pa nič opraviti z "New Leaderjem" in "Socialist Callom". Na dopisnika pa kažejo, kot da bi bil kakšen tepec in da mu je sedanjí razkol v vrstah slovenskih socialistov španska vas.

Ni moj namen razlagati Marksov in Engelsov socializem, pač pa hočem opozoriti čitatelje, da bi se nekateri radi posmehovali z nečem, kar je bilo jako koristno za slovenske naseljence. Dalje hočem opozoriti, da so bili socialdemokrate tisti, ki so naše delavce izobrazili v duhu delavske zavednosti. Zakaj članke ne povedo, kje se je začelo cepljenje v naših vrstah?

Kakšna je bila Prosveta v začetku in kakšna je sedaj, mi ni treba razlagati, prav tako ne kdo je bil Jože Zavernik ali kdo je Elbin Kristan. Kakor se je stala Slovenska narodna podpora na jednota, tako sem se jaz stal z njo, dasiravno se nisem zanimal zanj v moji mladosti, ampak šele tedaj, ko sem se iz Chicaga preselil v Cleveland. Vzlic temu pa so mi znani vsi karakterji, ki so igrali važne vloge pri SNPJ in v JSZ, saj sem v Chicagu živel med njimi osem let in tako so mi znani vsi dogodki in razvoji socialističnih klubov. Ko je bila ustanovljena Jugoslovanska socialistična zveza, sem bil v Chicagu. Ustanovljena je bila na nekdanji Center ave., sedaj Racine ave., in sicer v Narodni dvorani.

Naj omenim, da sem stanoval v gostilni, v kateri so po sebi socialisti debatirali. Navzoča sta bila tudi Jože Zavernik in Nace Zlemberger. Jože je tako glasno govoril, da je ohripel, drugi dan na seji pa je bil njegov glas zelo tih.

Dalje naj povem, da sem slišal Debsa v Pittsburghu že leta 1908 in med drugim je dejal tudi tole: "The only party which represents working party is the Socialist Party!" Socialistična stranka bi lahko še danes obstajala in bila najmočnejša stranka v Združenih državah, ako se ne bi pojavili po prvi svetovni vojni vročerežnji, ki so hoteli preobrat čez noč, ne narediti razkol v stranki. Torej, zakaj niste tega povedali v vaših člankih?

Povejte mi, kje pa je danes Prosveta? V stranko ste me vi potegnili in še danes branimo ono, kar ste nekoč tudi vi smatrali za sveto. Sedaj pa mi hočete zavezati usta.

Da, poznal sem Bergerja, Hillquita in milwauskoga župana. Srečal sem se v Clevelandu tudi z dunajskim socialističnim županom, ki se je boril v civilni vojni v času diktatorja Dollfusa ter izgubil vid.

Dalje vam povem, da sem se srečal z Martinom Kondo septembra meseca leta 1908 v Pittsburghu, in sicer pri materi dr. Archa. Tam je bil tudi Joško Muško, ki živi menda sedaj v Detroitu, Mich. Torej čital sem prvi list Glas svobode, ki je pričel propagando za ustanovitev SNPJ in za socializem. Ker pa se Čikažani tedaj niso ljubili med seboj, so ustanovili še drugi list.

Edino, česar ne vem, je, k kateri stranki sedaj spadajo ti revolucionarni socialisti? So li prestopili k bolj rdeči? Če tega niso storili, potem nimajo nobene pravice zabavljati zoper socialiste.

Browna priporočam, da bi si na

Friporočila zdravilo proti predsedkom

Bellingham, Wash. — Čital sem dopis Josepha Browna, ki piše o socializmu in kako bi "delavci" prevzeli industrijo v svoje roke". Zdi se mi, da Brown zelo malo pozna ameriško življenje, gospodarstvo in izobrazbo naš splošno. Kaj takega je nemogoče, čeravno je v teoriji čisto enostavno. Nemogoče zato, ker so predsedki o komunizmu ali socializmu v moči. Ako ima rojak Brown toliko dobre volje za "ubogega delavca", potem bi mu jaz svetoval, da bi najprej pomagal delati proti predsedkom!

Predsedki so tiste duševne bolezni, ki tlačijo kot mora ameriško ljudstvo. Kako naj podvzame ameriško ljudstvo nekaj takega, kot priporočajo dopisnik Brown, če še ne ve, ako bi bil Henry Wallace boljši predsednik kot kateri koli drugi sedaj v tekmi? In to kljub temu, da nam grozi vojna. Kljub temu da je Wallace podal najboljši program! Njegov program je izvedljiv, toda volili bodo proti njemu iz predsedkov, da je za Rusijo.

Kako in kaj naj delamo proti tej mori, ki tako tlačijo ameriško publiko? Te predsedke je treba odpraviti z vzgojo, izobraževanjem in čitanjem, toda ne s čitanjem tistih brošur, ampak s knjigo, ki je sedaj v cirkulaciji in kaže življenje v Jugoslaviji v sedanjí dobi. Slika takšno življenje, kakršno je — brez olepšavanja! Knjigo je spisal Američan Robert St. John. Naj povem, da sem si knjigo izposodil v ljudski čitalnici, ko pa sem jo prečital, sem jo pa še naročil. Mnenja sem, da je ta knjiga najboljša zdravilo proti predsedkom in bi jo morala imeti sleherni slovenska, odnosno jugoslovanska hiša.

Prav sedaj so v teku priprave za jesenske volitve. Ako bi ameriško delavstvo čitalo omenjeno knjigo, sem prepričan, da bi marsikoga ozdravila in videl bi, da v Jugoslaviji ni komunizem, pač pa prava demokracija. Ljudstvo je vzeo vse panoge življenja v svoje roke. V era je svobodna, tako tudi imajo svobodne šole za narodnostne manjšine. Macedonija je bila poprej dežela večnih intrig in bojev in ljudje se niso upali ponoreti iz hiše. Splah ni bil nihče varen svojega življenja. Danes pa tega ni več. Vzroki za sovraštvo in maščevanje so odpravljani. Nihče nikomur ne krati in ne zapoveduje, kaj sme in kaj ne sme. Narod pravi: "Se nikoli nismo imeli toliko svobode!"

Pisatelj St. John je prepotoval vse Jugoslavijo, od enega konca do drugega. Govoril je z ljudmi vseh razredov in vseh poklicev ter našel komaj 2% takih, ki si odprto žele starih časov.

Uverjen sem, če bi Američani čitali to knjigo na splošno, posebno pa delavci, bi več dobrega naredila kot vagoni knjižic, ki jih priporoča rojak Brown. Priporočiti pa je treba, da to, kar ima danes ljudstvo v Jugoslaviji, ni prišlo skozi kakšno naobrazbo, ampak valed dozorelih razmer za nov red.

Nihče ne more danes vedeti, v kakšnih razmerah bodo živel naši potomci, recimo čez sto let. Brownu priporočam, da bi si na

Frank Barbič.

IZ PREDZGODOVINE NEMŠKE NAPADALNOSTI

I. Jermakov

Sedanja politika ameriškega imperializma v odnosu do Nemčije je v neki meri uporaba tistih metod in sredstev v novih pogojih, s pomočjo katerih je bil nemški imperializem pred četrstoletjem po porazu v prvi svetovni vojni postavljen na noge.

Marshallov načrt, čigar osnova je znani program Johna Fostera Dullesa, ki ga je formuliral po naročilu in v interesu Wall Streeta, vključuje zapadno Nemčijo kot najvažnejši sestavni del "organizacije evropskega kontinenta". To bo nemara njegov najvažnejši del. Konkretni izraz tega programa je frankfurtska zarota anglo-ameriških imperialistov in njihovih nemških hlapcev.

Angliški načrt o ustanovitvi zapadnega bloka, ki ga je razglasil Ernest Bevin 22. januarja v spodnji zbornici, je samo eden izmed členov obsežnega naklepa, zasnovanega na Wall Streetu in v londonskem Cityju. Vsi načrti anglo-ameriškega bloka, usmerjeni na zasluživanje Evrope in ustanovitev vojnogospodarskega in političnega bloka v zapadnem delu kontinenta proti Sovjetski zvezi in, deželah nove demokracije, proti demokracijskim silam zapadno-evropskih dežel, izrečno predvidevajo obnovo nemškega imperializma.

Ni še dolgo tega, ko je John Foster Dulles v svojem govoru pred senatno komisijo za zunanje zadeve v zvezi z obravnavanjem Marshallovega načrta ponovil svojo priljubljeno formulo o "Porurju kot naravnem gospodarskem srečju Evrope" in o potrebi združitve metalurgije in kemične industrije Porurja z ustrežajočimi panogami belgijske, luxemburške in francoske industrije. Bevinov načrt je v tem smislu uresničenje ne samo Churchillovega programa o "Združenih državah Evrope", marveč tudi osnovnega Dullesovega načrta, to se pravi načrta vodilnih ameriških monopolov.

Pred dobrimi dvajsetimi leti si ameriški finančni mogotci niso postavljali tako obširnih načrtov. Takrat je šlo za rešitev nemškega imperializma pred ljudsko revolucijo zato, da bi okrepili gospodarske in politične pozicije nemške buržoazije in spreminili Nemčijo v evropskega žandarja. Močna, toda od ameriških bank dovolj odvisna Nemčija bi morala opravičiti zapuščanje Wall Streeta s tem, da bi prežejala poslanstvo borbe proti revolucionarnim silam na kontinentu. V Washingtonu in Londonu kakor, mimogrede rečeno, tudi v Parizu, so presojali obnovljeni nemški imperializem kot potencialni, potem pa tudi kot aktivno delujoči protisovjetski faktor.

Kam je privedla ta politika, je znano. Ta politika je omogočila nemški buržoaziji, da se je gospodarsko na novo oborožila, da je obnovila svoje predvojne pozicije, si osvojila nove, pripravila notranje pogoje za obnovo fašističnega režima in konec koncev zanetila drugo svetovno vojno v interesu nemških monopolov, ki so težili za svetovnim gospodstvom.

Nemčija—bolje rečeno njeni imperialistični krogi—je pokazala popolno "nehvaležnost" v odnosu do svojih takratnih varuhov. Ko si je po porazu leta 1918 opomogla, jo je mikalo, da bi razdelila svet po novem, med drugim tudi na račun svojih dobitnikov. Toda vse to skupaj nikakor ne nasprotuje tistemu poglavitnemu dejstvu, da bi se nemški imperializem po prvi svetovni vojni brez neprestane pomoči v obliki velikanskih, večinoma ameriških investicij kapitala in posojil ne bi mogel obnoviti, to pa pomeni, da bi nemška notranja reakcija ne bila mogla doseči zmage predvsem nad demokracijskimi silami v Nemčiji sami.

Ko gospodarji monopolov, ki usmerjajo politiko washingtonske vlade, zdaj znova zahtevajo obnovo nemškega imperializma—in ne samo zahtevajo, marveč so se tudi praktično lotili izpolnitve te naloge—je izredno važno opozoriti na nauke minulosti tembolj, ker so morali evropski narodi tako drago plačati te nauke.

Prva svetovna vojna je izdatno oslabil nemški imperializem in oslajala njegove sile. Novembrska revolucija 1918 je stvarno ogrožala njegov obstanek sam.

škkih monopolov, ob pomoči zunanjih posojil.

Združene države same na reparacijah niso bile zainteresirane. Namen Dawesovega načrta je bil zagotoviti prevladujočo vlogo ameriškega finančnega kapitala v Nemčiji, v določeni meri pa tudi v tistih deželah, ki so hotele dobiti reparacije. Povsem naravno je, da je moral stati za Dawesovim hrbtom najmočnejši ameriški monopol. In tako je v resnici tudi bilo. Odločilno besedo je imela Morganova hiša, katere zaupnik je bil Dawes sam. Razen tega odrešenika nemškega imperializma je pri reparacijski komisiji aktivno sodeloval Morganov partner Thomas Lamont, zdaj poglavar vse morganovske dinastije. Treba je omeniti, da je zavzel položaj glavnega reparacijskega agenta v Nemčiji drugi Morganov zaupnik Parker Gilbert.

Ko je bil po petih letih Dawesov načrt zamenjan z Youngovim, je znova imela najpomembnejšo vlogo v financiranju Morganova hiša, kajti Young sam je kot upravnik morganovskega elektrotehničnega truda budno stal na straži interesov svojega gospodarja. Ko so bili v skladu z Dawesovim načrtom inoziški zastopniki vključeni v generalni svet Reichsbanke, je delegiral Morgan tja svojega zaupnika—Gaita MacGarra.

Youngovemu odboru so bili John Morgan "sam", Thomas Lamont in Thomas Nilson Perkins. Barika za mednarodna plačila, ki je bila ustanovljena v skladu z Youngovim načrtom in ki je potem dejansko financirala nemško oborožitev, je bila tudi v veliki meri pod vplivom morganovske korporacije. Njene interese je zastopal tam Jackson Rainolds, predsednik First National Bank of New York. Vse največje ameriške banke, ki so sodelovale pri ustanovitvi banke za mednarodna plačila, so bile tako ali drugače povezane z morganovsko korporacijo.

Po Dawesovem in Youngovem načrtu je Nemčija plačevala reparacije, toda dejansko so se plačevale reparacijske vsote v ameriškem denarju. Po letu 1929, ko je zadel Nemčijo gospodarska kriza, je plačevanje reparacij prenehalo, pri čemer je pokazala iniciativo ameriška vlada, ki je skozi usta predsednika Hooverja predlagala 12 mesečni moratorij. Od takrat se plačevanje reparacij ni več obnovilo.

Preureditev nemškega imperializma po prvi svetovni vojni je bila predvsem posledica politike ameriških monopolov. Brez ameriških posojil in investicij bi se ne bil nemški imperializem nikoli več postavil na noge. Ta posojila pa so bila zelo znana. Že prvo posojilo, ki ga je dobila Nemčija v skladu z Dawesovim načrtom, je znašalo 200 milijonov dolarjev (800 milijonov zlatih mark). Ostalo pa ni samo pri tem posojilu. Po podatkih, objavljenih v knjigi D. Jacksona "Povojni svet", je znašala skupna vsota zunanjih po-

sojil, ki jih je dobila Nemčija v štirih letih (od 1924 do konca 1928) 16 milijard zlatih mark. James Allan je izračunal, da je dosegla vsota posojil do julija 1931 25 milijard mark. Velik del teh posojil so dale ali "organizirale" banke Združenih držav Amerike. Nemčija je postala največji zunanji dolžnik Združenih držav Amerike in malone glavni objekt gibanja kapitalov v predvojnem obdobju.

NEKAJ O VOLITVAH V ITALIJI

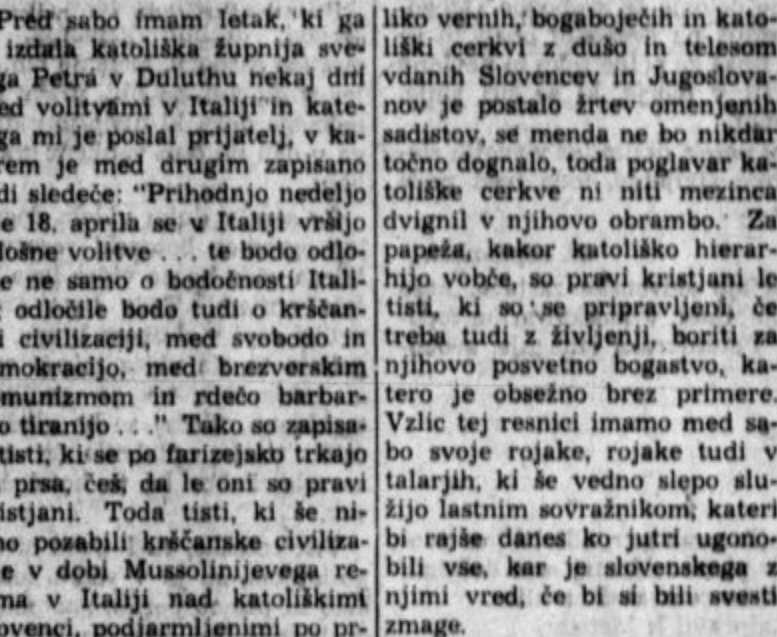
F. A. Vider

Pred sabo imam letak, ki ga je izdala katoliška župnija svetega Petra v Duluthu nekaj dni pred volitvami v Italiji in katerega mi je poslal prijatelj, v katerem je med drugim zapisano tudi sledeče: "Prihodno nedeljo dne 18. aprila se v Italiji vršijo splošne volitve... te bodo odločile ne samo o bodočnosti Italije; odločile bodo tudi o krščanski civilizaciji, med svobodo in demokracijo, med brezverskim komunizmom in rdečo barbariko tiranijo... Tako so zapisali tisti, ki se po farizejsko trkajo na prsa, češ, da le oni so pravi kristjani. Toda tisti, ki se nismo posabili krščanske civilizacije v dobi Mussolinijevega režima v Italiji nad katoliškimi Slovenci, podjarmljenimi po prvi svetovni vojni, moremo le pomilovati tiste katolčane, ki govorijo o barbarizmu tam, koder jih ne more več kontrolirati njihove vrste civilizacije."

Barbarizem!—Da, toda kje? Ali se more zgodovina spominjati večjih barbarov—če se že hoče o njih govoriti—kot sta bila Mussolini in Hitler, oba zvrna kristjana v obeh rimsko-katoliške hierarhije in Vatikana? Ko-

sojil, ki jih je dobila Nemčija v štirih letih (od 1924 do konca 1928) 16 milijard zlatih mark. James Allan je izračunal, da je dosegla vsota posojil do julija 1931 25 milijard mark. Velik del teh posojil so dale ali "organizirale" banke Združenih držav Amerike. Nemčija je postala največji zunanji dolžnik Združenih držav Amerike in malone glavni objekt gibanja kapitalov v predvojnem obdobju.

(Konec prihodnjic.)

Volna v Palestini. Gornja slika kaže sceno po prihodu 270 ka-mionov, ki so pripeljali žive v oblegani in osatradeni Jerusaleem. Na spodnji sliki je mlina na veter, ki je slušil stralcem za ščit, dokler ga ni razbilo angleško vojaštvo.

Sličice iz življenja sovjetskih ljudi

Organ sovjetske vojske za

Madžarsko "Uj szo" je objavil nekaj podrobnosti s predavanja člankov madžarske kulturne delegacije, ki je potovala 30 dni po Sovjetski zvezi. Iz tega članka posnemamo kratek izveček.

Vse sovjetsko ljudstvo dela za mir. Po neizmernem trpljenju v pretekli vojni dela danes z velikim zagonom pri izgradnji svoje zemlje. Na ulici ni videti nobenega brezdelneža. Ljudje so preprosto oblečeni, toda zvečer lahko vidite iste delavce v operi v najboljših oblekah. Prehrana je zadovoljiva.

V Gorkem so pomaknili 54 metrov široko bolnico 80 metrov od ulice nazaj in jo obrnili za 90 stopinj. Za časa tega dela je vsa bolnica delala normalno, preskrbljena s tokom in z vodo s pomočjo gumijastih cevi. Stanovanja građe z veliko naglico, stropi narede že v naprej. Najemljina za dvosobno ali trosobno stanovanje ne presega 100 rubljev. Strokovni delavec zasluži 1000 rubljev na mesec, a z dodatki do 1800 pa tudi do 2000 rubljev. Tramvajski listek stane 20 kopejk, avtobusni pa 40 kopejk. V platno vezane knjige stanejo od 1 do 2 rublja. Povpraševanje po knjigah je tako veliko, da ne morejo dotiskati dovolj izvodov. Isto velja tudi za časopise.

Obskrba se deli po kategorijah: za uradnike, za delavce in za težke delavce. Najnižji obrok je 450 gr kruha ali moke na dan ter 1200 gr mesa ali mesnih proizvodov, pol kilograma sladkorja, 400 gr maslobo, 400 gr soli, 1 kg in pol kafe, teštem ali podobnega in 3 škatle vžigalke na teden. Na mesec stanejo vsi ti obroki 160 rubljev. Delavci dobe na dan 440 gr kruha, na teden pa 2200 gr mesa, 2200 gr kafe, 800 gr masti, 900 gr sladkorja, 50 gr čaja in 50 gr kave. Za vse to plačajo 250 rubljev na mesec. Težki delavci še večje obroke. V Sovjetski zvezi je tudi svobodna trgovina, v kateri pa so predmeti dražji. V vseh prodajalnih prodajajo

tudi najboljše delikatese. Vsaka žena v svojem 55. letu in moški v šestdesetem ima pravico do pokojnine. Če dela naprej, dobiava polno penzijo in polno plačo. Skrb za otroke v otroških vrtih prekaša vsa pričakovanja. V vseh vaseh je obvezen obisk šol sedemlejk, v mestih pa desetih razredov; vse to seveda brezplačno. Dijaki dobivajo 450 rubljev študentskega, kar imenujejo "plačo", ta vsota pa lahko doseže 800 rubljev. Raven učenikov je zelo visoka. Desetletni otroci se že učijo zemljepisnega vsega sveta. Vsek učenec svobodno izbira jezik, ki se ga hoče učiti: angleški, nemški ali francoski. Dijaki redno čitajo časopise in so zelo dobro poučeni o zunanji politiki. V Gruziji, kjer je za časa carjev bilo od 60 do 80% nepismenih, znajo vsi zdaj pisati in brati.

Sovjetski likovni umetniki imajo mnogo dela. Slavni kipar Merkurjev ima dela za 20 let naprej in zaposluje 400 pomočnikov. Poedini narodi imajo svojo posebno smer v umetnosti. Državniki in generali stalno obiskujejo umetniške ateljeje.

Madžarski delegati so obiskali tudi številne kolhoze. Hiške kolhoznikov so zelo lepe. Ustavili so se pred hišo kolhoznika, ki ima 2 orala lastne zemlje, 4 krave, 50 ovc in mnogo drugih živali. Kaj kolhoz pomeni, dokazuje dejstvo, da dela v njih 99% sovjetskih kmetov, čeprav ni pristop obvezen. Zanimivo je, da je na univerzi v Tiflisu 80% študentov kmečkega porekla, medtem ko jih je v drugih državah samo 2 do 3%.

V Sovjetski zvezi je 35 stalnih oper. Od teh so 4 v Moskvi. Največja opera ima 225 članov orkestra, 205 članov zboru in 230 članov baleta. Na svetu ni nobere države, ki bi posvečala toliko skrbi svojim umetnikom, kot jo posveča Sovjetska zveza. Na veliki višini so zlasti balet. V baletne sole hodijo že otroci šestih let.

(Prim. dnov.)

Nekaj o pokrajinski avtonomiji in južni Tirolici

V novi italijanski ustavi in o pokrajinski avtonomiji se govori že kmalu dve leti. Znano je, da je bila stara italijanska ustava ali, kakor jo Italijani imenujejo, "Statuto", strogo centralistična in povzeta iz francoske ustave. Je torej stara že okoli 150 let. Upravne enote te ustave niso bile stare zgodovinske pokrajine (regioni), ki so bile nekatere zelo velike in so več stoletij živele kot posebne države in države s posebno zgodovino, s posebnim razvojem in tudi posebno miselnostjo in kulturo. S tem, da je pred stoletjem Italija zavrnila zgodovinske dežele, je hotela poudarjati enotnost novo nastale države. Po zadnji vojni so Italijani zopet vzeli v roke to ustavo in določili tako zvano komisijo 70 zastopnikov, politikov in strokovnjakov državnih in upravnih ved. Ta komisija je izdelala osnutek, ki ga je parlament sprejel.

Nova ustava naj bi bila federalna, posamezne dežele bi imele avtonomijo, posebne parlamente in posebne zakonodaje, obrobne in obmejne dežele pa naj bi imele še posebno in širo avtonomijo; to pa zato, da bi Italija pokazala svetu, da hoče dati tem obmejnim deželam in

mešanemu prebivalstvu vse mogoče ugodnosti. Da ni bilo to odkrito mišljenje, ampak samo pesek v oči, nam dokazuje današnja vladna politika napram manjšinam. Južne Tirolece hočejo pretopiti v čisto italijanski prebivalstvo Trentina, ki šteje skoraj 400 tisoč duš. Meja med Nemci na Južnem Tirolskem in Italijani v Trentinu se vleče po Solurnu nekaj kilometrov severno od mesta Trento. Južni Tirolski spada tudi Pustriška dolina ali dolina reke Rjence s središčem Bruneo (Brunico) in gorata dežela med Pustriško dolino in dolino zgornje Adige. V tem kotu prebivajo potomci starih Kelto ali Galcev, ki so pred Latinci in Germani imeli v oblasti celo zahodno in južno Evropo. Ta prvotni in izborni narod so podjarmili na jugozahodu Rimljani, na severozahodu pa Germani in Anglosasi (predniki sedanjih Angležev). Ohranili so se le v nekaterih nedostopnih goratih deželah: pri nas se imenujejo ti polatinjeni Kelti Furlani.

Na Južnem Tirolskem pa se polatinjeni Kelti imenujejo Ladin ali Ladinci. Teh Ladinov je okoli 20 tisoč. Italija jih je skušala popolnoma poitalijančiti, kar pa ji ni uspelo. Nikakor pa ne mislijo Ladinci opustiti na svojih legah in navadah. To plemen se naslanja na ljudsko stranko Južnih Tirolecev in z njo sodeluje.

Torej vse kraje z nemško in

ladinsko večino severno od So-

lurna bi morala italijanska vla-

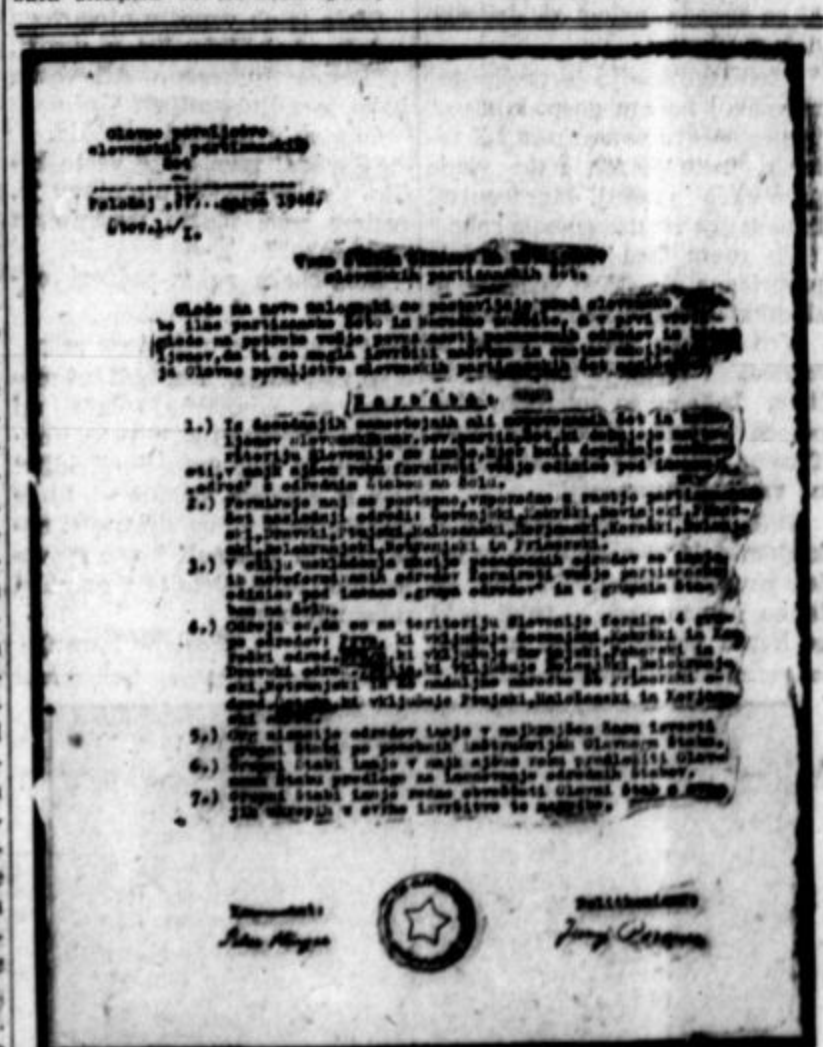
da priznati kot avtonomno eno-

to, ki bi imela okoli 210 tisoč

prebivalcev. (PD)

NAROCNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (May 2), 1948, poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poteklo naročnina. Ponovito je potrebno, da se vam list ne ustavi.

Zgodovinska odredba glavnega poveljstva slovenskih partizanov, ki je bila izdana 30. marca 1942. Zgodovinska odredba glavnega poveljstva slovenskih partizanov, ki je bila izdana 30. marca 1942.

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE
ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

"Metod!" si odgovorila vroče na vprašanje, ki sem ti ga zastavil molče.

Toda tedaj so se oglašili na hodniku koraki. Vznemirila sva se. Že naslednji hip sva čula, da so drobni, otroški koraki. Naglo si stopila k vratom, na katera je rahlo potrkal.

Na vratih je stalo drobno dekletce v raztrgani obleki. Še jaz sem pristopil. Dekletce je držalo šopek rdečih vrtnic.

"To sem vam prinesla z našega vrta!" je dekletce boječe spregovorilo in ti ponudilo šopek. Malo pozneje je bila vsa soba polna opojnega vonja; ozek sončni žarek, ki je že grej trepetal na vezanem namiznem prtu, je zdaj zažarel na velikih rdečih cvetovih.

V počitnicah, ki so kmalu potem nastopile, sva bila nekaj dni na Pohorju, teden dni v Savinjski dolini in potem v Ljubljani. Se še spominjaš, kako si mi na Pohorju neke noči, ko je skozi odprto okno prihajalo k nama šumenje smrekovih gozdov, dejala vsa omamljena: "Metod, ti ljubiš kakor bog."

Toda kako si ljubila šele ti!

Z jesenjo so prišle prve nevarnosti: poklicali so te k šolskemu nadzorniku. Ker si se družila z menoj, ki sem bil zaznamovan, so te mesec pozneje premestili na Dolenjsko...

10. septembra

Alenka, spet ti pišem. Pred mesecem sem že mislil, da sem na koncu. Toda še živim. Ves čas sem visel med življenjem in smrtjo. Zadnje dni se je začela bolezen spet obračati na bolje. Spet se mi vrača upanje na ozdravljenje.

V svetu so se med tem zgodile velike stvari. Rusi se naglo približujejo Dnjepru, Italija je kapitulirala. To so zame močne zdravilne injekcije.

Se bom živel, mogoče bom kmalu zgrabil za orožje.

15. septembra

Dogodki v svetu hite, moje zdravljenje pa je spet zastalo. Spet sem bruhal kri. Ali je res vse zaman?

17. septembra

Ti si gotov že svobodna. Morda se celo boriš v vrstah onih pogumnih borcev, ki se jim te dni čudi ves svet. O, zakaj nisem tudi jaz z vami? Zakaj ne morem s puško v roki pomagati pri osvoboditvi naše prelepe domovine? Zakaj nisem zdrav, kakor sem bil jeseni enainštidesetega leta? Zakaj nimam svoje čete? Prebili bi se skozi Bosno in Hrvatsko ter pogladi sovražnika iz Ljubljane in drugih naših mest. Ti ne veš, kakšni junaki so bili moji fantje!

20. septembra

Vse je zaman: zapisan sem smrti. Zdravnik mi je danes nedvomno povedal; sicer pa sam čutim, da se približuje konec. Naša prelepa zemlja je tako daleč. Vendar silim od tam tope, ki uničujejo našega tisočletnega sovraž-

nika. V njihovo rezko streljanje se meša veličastno grmenje topov, ki oznanjajo zmagovalni pohod Rdeče armade. Že so na Dnjepru. Treba je vzdržati. Še nekaj mesecev pa bodo prišli na Donavo, potem na Savo in Dravo. Blagor vam, ki jih boste lahko pozdravili. Alenka, tudi v mojem imenu obsuj prvega ruskega vojaka s cvetjem in poljubi!

25. septembra

Zadnji čas razmišljam o smrti in prihajam do prepričanja, da bi bilo bolje, če bi me bili tovariši pustili s peterokrako zvezdo na čepici in s pravo legitimacijo v žepu. Prišel bo dan, ko bodo zbrane kosti padlih borcev in prenesene na častno mesto. Tedaj se bo zgodilo, da bodo izkopali kosti izdajalca Petra Milica, jih prenesli v skupen grob, v kamen pa vklesali moje ime. Morda boš celo ti položila šopek slovenskega cvetja na grob, v katerem bo ležal tudi izdajalec. Jaz pa bom medtem trohnel pozabljen na pokopališču pod pravoslavnim križem, na katerem bo napisano ime narodnega izdajalca, dokler ne bodo križa izruvali in grob zravnali.

25. septembra

Alenka, čisto sva sanjala, da bova šla na naše morje. Zdej je deloma že svobodno. Mogoče ta trenutek stojiš na svobodni obali in se igraš s peskom. Imaš ga polne roke in nevidno ti polzi med prsti v morje, ki se širi sinje, ogromno pred teboj.

Kakor ti drobni pesek, držim jaz v svojih slabotnih rokah svoje življenje, toda med prsti mi počasi izginja...

28. septembra

V Gorici plapolajo slovenske zastave, naše čete se bližajo Ljubljani, v Moskvi grme topovi zmagovaljva. Peterokraka zmaguje, svoboda prihaja...

Alenka...
Domovina...
Svoboda...

4

V prvih jutranjih urah sem odložil ves pretresen nenavado pismo. Komaj sem dočkal, da je bila ura pet, ko sem smel na ulico.

Naglo sem se odpravil k Metodu. Našel sem ga v poslednjih izdihih.

Toda ko sem se sklonil nadenj, je široko odprl oči.

Zgrabil sem ga za roko in jo zmeden pritiskal k ustnicam.

"Metod, dragi Metod!" sem zašepetal. Hotel sem povedati, kako je prišlo do usodne zmote. Šele v poslednjem trenutku sem se zavedel. Ne, tega Metod ne sme nikoli zvedeti! Bolje, da misli slabo o meni, kakor da bi umrl v zavesti, da je bil osumljen izdajstva in vohunstva.

"Metod, junaki!" sem zmeden dejal, išoč pravih besed. Toda preden sem nadaljeval, me je razumel, stisnil s poslednjimi močmi svojo roko, okoli ust pa mu je zaigral blažen nasmeh in njegove oči so začele izgubljati sij življenja.

(Dalje prihajajo...)

O našem belem premogu

Marica Širca

Kot otroci smo se igrali ob savski strugi, gledali vanjo in se bali njenih valov. Doraščajoči smo občudovali njen brzi tek, motrili lepote barv in senc, ki so nihale v njej.

Danes gledamo nanjo s čisto drugim pogledom. Ne bojimo se je. Občudujemo jo le za trenutek. Ne mudimo se ob njej zaspeni. Danes gremo poleg nje, mislimo in računamo. Od izvira do izliva smo jo premerili. Mnogo zahtevajo od nje naši računi, ki bodo posegli v njen dosegani tek. Vjeli jo bomo; vjeli in zajeli, zajeli in spet pogladi. Ne boj se — voda! Vjeli te bomo, da postaneš luč — elektrika, da postaneš rivoč — pomoč človeku — delavcu — tvorcu novega življenja.

Po naših planinah kopni sneg. Kapljica za kapljico polzi med skalami, mimo travnih ruš, praproti in gramoza. Vedno več potokov žubori v dolino, tja v najnižjo globel, v strugo Save. Bela in peneca — morda jezna, ker ji nihče ne uravnja tokov — ne vije med skalami, tja do Most pri Žirovnici.

Toda tam — glej — može, delavci. Strmi nasipi sivke, modrikaste, blatne zemlje; vrh nje male tračnice in vagoneti. V globok rov spušča dvigalo vagončke s cementno maso. Kam? In zakaj?

Radovedna sem se spustila po strmih, lesenih stopnicah v glo-

bino petnajst metrov. Motno razsvetljen, pet metrov širok rov je vodil v desno. Leseno ogrado je podpiralo obok, na katerem se visele komaj vidne zaprte ledene svečke. Vendar v rovu ni bilo hladno. Delavec, ki je sprva začuden strmel vame, je med ter verjetno uganil, da ima opravka z radovednico. Povedal mi je, da delavci pozimi prav radi delajo pod zemljo in ne samo zato, ker prejmejo več plačila, marveč tudi zato, ker je v rovu pozimi prijetno toplo.

"Sicer pa, to pravzaprav ni rov," je pojasnil mož, ko me je parkrat premeril od nog do glave, "to je takorekč ogromna vodovodna cev, napravljen s stare žirovniške cevi pravi otroci. Predstavljajte si silo, ko bo skozi ta rov drla voda. To bi naju odneslo, kaj," se je nasmehnil nagajivo. "Tam zunaj na vrhu, se pa našega dela skoraj ne vidi, čeprav nas dela na tem gradilišču lepo število delavcev. Mislim, da imamo za seboj že nekaj kilometrov rova. Toda na vsak način si ogledajte tudi delo v skrbini. 'Skrbino' imenujem jaz našo skalno sotesko, ker me spominja nekaterih mojih škrbistov. Sotesko bomo tam pri skalah zaplembrali, ali kako bi vam rekli — zacementirali, da bo tvorila jez, oziroma vodni rezervar."

Po vseh teh besedah si nisem mogla določno predočiti tega načrta. Krenila sem iz tega nižjega ležečega rova v višjeležečega, po katerem naj bi dospela do soteske.

Ob vhodu v višjeležeči rov je sedelo ob ognju več mlajših de-

stnikov, ki so sušili svoja premočena oblačila. "Ja, ja, sušimo se, sušimo," je hitel pojasnjevati najmlajši med njimi, Bosanec menda, kajti njegova temna polt in snežno beli zobje so ga izdajali. "V rovu nas je premočilo," je še pojasnil.

Drugi in tretji sta mu prikrmavala in si mela roke.

Predelavec, visok, lep človek, me je povedel dalje po rovu, do kraja, kjer so minerji in delavci naleteli na zelo neugoden teren. V ličjih curkih je voda nenehno vdiral skozi stene rova.

Vsed tega so položili začasne odtočne cevi in obložili rov z močno pločevino. Zelo otežkočeno delo na tem mestu napreduje le počasi, tako, da zmoroje dograditi mesečno le nekaj metrov rova. Kljub močnim gumiranim plaščem, v katerih delajo delavci na tem mestu, jih voda v nekaj urah tako premoči, da so primorani zapustiti delo in oditi v sušilnico.

Ravnokar so delavci vlagali pločevinaste obloge in se borili z nenehnim vdorom mokre neprijetnosti, ko sva z delovodjo dospela do njih. Nekaj postav v temnih, mokro bleščočih, gumiranih plaščih se je tedaj okrenilo proti nama. In glej: več veselih zadovoljnih obrazov se je zadržalo v naju. Eden od njih ni mogel kaj, da se ni nasmehnil. Presenetil me je. Človek z nasmehom v takih okoliščinah je moral biti pač prikaz delavca, ki zna tudi v najtežjih prilikah ohraniti vedrost in zavest. Bil je kakor sonce, prenešeno v ta temen vlažen rov.

Ko bi mogel prižgati cigareto! — je vzdihnil, obrnjen pol k tovarišem, pol k nama, videč, da

jih opazujeva. Stopil je bliže in nama položil: "Vrag je to, ker ne moremo kaditi. Voda cigareto takoj razmoči. Na prgi — v Samcu — je pripelalo, pa smo vsaj lahko zapalili kakšno papirsko. Tu pa — saj viditega tega vruga. Komaj čakam, da se prebijemo. Tudi tunel Vranduk je bil trd, pa smo ga le." Še nekaj krepkih je pridral, dajajoč duška hotenju, ki je žarelo v njem. Videla sem, da je mladina s proge prenesla polet na vsa naša gradilišča, da so njih srca iskre, ki vžigajo vsem ostalim voljo in moči. Gledala sem ga in opazovala. Mlad, nestrpen temperament. Izražal je silo, ki bi hotela tudi preko ovir z brzino. Mladinec — v partizanih z mitraljezom, v rovih s kompresorjem. Pravi vodja delovnih brigad. Ko sem odhajala, me je še dolgo spremljal svetel pogled iz temnega rova.

Strma pot v hrib, še strmejša steza navzdol, so me privedle nad sotesko. Oni stari delavec je bil dobro opisan. Kakor star škrbast zob je zijala pred menoj. Razsekane, izjedene skale so obkrožale globel, na dnu katere so besno sikali kompresorji, ropotali motorji vrtnih strojev in grizli trdo, skalno dno.

Daljna detonacija, sivo poslopje skladišča vrh soteske, železni žerjavi, drobni kamenja, na mostičku inženirji, brnenje motorjev v globini, so bili priča nenehnega dela, ki utripuje z dneva v dan na tem velikem gradilišču.

Že sem v duhu videla dograjen ogromen betonski rezervar. Mirna voda bo na videz lena ležala v njem. Toda tisto žrelo velike cevi v desnem bregu bo gohtalo to, na videz mirno moč iz rezervarja, ter jo pošiljalo turbinam. Tedaj se bo gladina rahlo tresla, uplahlila in spet narasla; kakor bo to hotel človek.

Vrh soteske, nad onim sivim poslopjem, se je v vetru sušilo belo in pisano perilo, žpenenje, da je v bližini delavsko naselje. Modrikast dim se je motal izza one strani skal. Nekaj odvrgne slame in praznih konzerv je ležalo v dreči pod naseljem.

Vtisi z gradilišča so me spremljali in sama ne vedoč kdaj, sem se znašla v čednem delavskem naselju. Na tleh prostane dvorišča so bili začrtani sledovi igrišča za odbojko. V eni izmed lesenih delavskih hiš so se vrstile kopalnice, v drugi postelje. Tretja, z okrašenim vodom, je vabila v dvorani, kjer se prav ta dan pripravljali majhen oder za igro. Polno založena trgovina, čedna kuhinja in menza, lepo urejeni stenski časopisi in mnogi drugi dokazi rednega življenja so pričali o skrbni upravi gradilišča, katere skuša z razpoložljivimi sredstvi urediti delavcem čim prijetnejše bomojanje. Statistični podatki, presežen plan in inženirji, ki delajo med delavci kot njim enaki, so izraz zrelosti vodstva, ki se zaveda nalog za izvedbo našega plana.

"Elektrofikacija je predpogoj za razvoj našega gospodarstva," je prepričevalno razložil šef inženir, "zato polaga naša vlada prvo skrb gradnji hidrocentral in nam gre vsestransko na roko." Po vsem tem sem odhajala prepričana, da sta si vodstvo in sindikat v najtesnejši povezavi.

Vrh soteske sem se ozrla še enkrat. V mrak je tonilo gradilišče. Iz teme so kot radovedna očesa sevale električne luči. Tam na dnu so se zmeraj nemirno vrtali kompresorji.

Stala sem nad tem prostranim krajem dela in nehoti me je zajela zavestna misel: "Da, tudi mi lahko, ne samo oni — tuji — ki so hoteli nekoč v umu in moči"

Črtasti jopič

Boris Pahor

Sonce ne mara ostati tam zunaj, prihulilo se je pod rjavo platno in priplozelo je do pletenih ležišč, na katerih smo zlekneli. Tedaj se je iz sonca rodila soparica in kakor bela paravana kakor sleherni dan, ko ji je zvonec odnesel bolnike. Jaz sem sam in prazna ležišča so kakor vprašanja brez odgovorov. Ali veste? Samo to troje: delo, zdravje in ljubezen. Ali zna kdo tako razigrano osmestiti življenje kakor mi, ki smo nosili smrt v grob, in smrt je bila vsak dan ko neusahljivo morje?

V pritičju je nekdo odprl radio, besede prihajajo gor ko iz dna na površino.

"Tega in tega so odpeljali tega in tega dne, poslednjič so ga videli v Belsenu; kdor kaj o njem ve, naj javi na paslov ta in ta..."

Jaz ležim vznok, glas iz zvočnika gre nad pokrajino, toda polje ga brezbržno pusti, da jo preleti kakor ptica. Jata vran se prepira neke za dravjem zaradi glasu iz radia. Vročina se pripravlja na zadnji napad, jaz sem tedaj odgrnil jopič s prsi. To je jopič ponošene pižame, bele in modre črte ima.

Saj ni bil njegov, v taborišču ni nič mojega in tvojega, dali so mu ga v kopalnici namesto srajce. Visok je bil, Belgijec, Holanec? Visok je bil in prišel je v jopiču, niso mu dali spodnjih hlač. Moj oče bi bil lahko, in napol gol je krillil z rokami, ker mu je šen spail veke. Ležal je dva dni vznok, kakor jaz sedaj v njegovem jopiču. Prinesel sem mu vodenor jed in on je tipal rob posode kakor slepec. Kruha ni hotel: ti ga imej, je rekel.

Potem je ponoči umrl in jaz sem napisal na stegno številko. Potem sva ga Vaska in jaz nesla v zaboj na dvorišče in Revier-Kapo je bil hud, ker je bil dolg in so mu noge štrlele iz zaboja. Potem so ga odpeljali v Doro. Vaska pa je zavrel vodo v vrču in jaz sem prekuhal v zavreli tale jopič. Potem je jopič visel na žici in se sušil, nemški stražnik se je smejal iz visoke izvidne utice. Toda jaz sem imel za puščino po neznatem očetu.

"Tega in tega so videli tam in tam, kdor..."

Od tedaj nisem več mislil, čigav je bil, zdaj sem si ga odpel zaradi vročine. In sedaj sem kakor krivec, besede iz radia prihajajo kakor iz podzvesti v zavest. Na terasi ležim ko krvnik na dopustu, in neke premano je Marna, lena je, ampak po malem bo pripeljala domačo noč nazaj. Krivec sem, ker sem še živ. Zato, ker sem jedel njegov kruh, poslušam sedaj na francoski terasi, kako ga radio išče!

Nato nam je razložil: "To je zaradi dima iz cigarete." Bolničarka je odrinila steklena vrata, nekoga je iskala. "Sem pridite," ji je rekel Jules.

"Nimam časa," je dejala. "Sem pridite, vam pravim."

Stala je ob vnožju njegovega sedeža z bolniškim listom v roki. "Drugo: ljubezen. Ali veste, kako je z ljubeznijo?"

Ona se v zadregi smejala. "Povedal vam bom; veste koliko tisočev bivših ujetnikov je, recimo smo, vložili prošnjo za razpoko?"

Bolničarka se v zadregi odmikala.

stati nad nami. Da, tudi mi moramo in zmoramo. Tudi mi znamo. Imamo um in moč, imamo um in moč množice. Pridite! sem si zaželela, pridite vi, ki še nimate vere v nas, ogledite si naše delo in onemeli boste v svojem nerganju; delajte z nami in razumeli boste.

(Poslano Sansu)

"Tak črnogledec ste," pravi. Jules išče v notranjem žepu: "Čakajte, listine vam pokažem; ali veste, koliko stane razpoko?"

Potem so se bolniki porazgubili. Na pletenih sedežih so ostali časopisi, odprte knjige, žena je neodločno slonela ob prso-branu kakor sleherni dan, ko ji je zvonec odnesel bolnike. Jaz sem sam in prazna ležišča so kakor vprašanja brez odgovorov. Ali veste? Samo to troje: delo, zdravje in ljubezen. Ali zna kdo tako razigrano osmestiti življenje kakor mi, ki smo nosili smrt v grob, in smrt je bila vsak dan ko neusahljivo morje?

V pritičju je nekdo odprl radio, besede prihajajo gor ko iz dna na površino.

"Tega in tega so odpeljali tega in tega dne, poslednjič so ga videli v Belsenu; kdor kaj o njem ve, naj javi na paslov ta in ta..."

Jaz ležim vznok, glas iz zvočnika gre nad pokrajino, toda polje ga brezbržno pusti, da jo preleti kakor ptica. Jata vran se prepira neke za dravjem zaradi glasu iz radia. Vročina se pripravlja na zadnji napad, jaz sem tedaj odgrnil jopič s prsi. To je jopič ponošene pižame, bele in modre črte ima.

Saj ni bil njegov, v taborišču ni nič mojega in tvojega, dali so mu ga v kopalnici namesto srajce. Visok je bil, Belgijec, Holanec? Visok je bil in prišel je v jopiču, niso mu dali spodnjih hlač. Moj oče bi bil lahko, in napol gol je krillil z rokami, ker mu je šen spail veke. Ležal je dva dni vznok, kakor jaz sedaj v njegovem jopiču. Prinesel sem mu vodenor jed in on je tipal rob posode kakor slepec. Kruha ni hotel: ti ga imej, je rekel.

Potem je ponoči umrl in jaz sem napisal na stegno številko. Potem sva ga Vaska in jaz nesla v zaboj na dvorišče in Revier-Kapo je bil hud, ker je bil dolg in so mu noge štrlele iz zaboja. Potem so ga odpeljali v Doro. Vaska pa je zavrel vodo v vrču in jaz sem prekuhal v zavreli tale jopič. Potem je jopič visel na žici in se sušil, nemški stražnik se je smejal iz visoke izvidne utice. Toda jaz sem imel za puščino po neznatem očetu.

"Tega in tega so videli tam in tam, kdor..."

Od tedaj nisem več mislil, čigav je bil, zdaj sem si ga odpel zaradi vročine. In sedaj sem kakor krivec, besede iz radia prihajajo kakor iz podzvesti v zavest. Na terasi ležim ko krvnik na dopustu, in neke premano je Marna, lena je, ampak po malem bo pripeljala domačo noč nazaj. Krivec sem, ker sem še živ. Zato, ker sem jedel njegov kruh, poslušam sedaj na francoski terasi, kako ga radio išče!

Nato nam je razložil: "To je zaradi dima iz cigarete." Bolničarka je odrinila steklena vrata, nekoga je iskala. "Sem pridite," ji je rekel Jules.

"Nimam časa," je dejala. "Sem pridite, vam pravim."

Stala je ob vnožju njegovega sedeža z bolniškim listom v roki. "Drugo: ljubezen. Ali veste, kako je z ljubeznijo?"

Ona se v zadregi smejala. "Povedal vam bom; veste koliko tisočev bivših ujetnikov je, recimo smo, vložili prošnjo za razpoko?"

Bolničarka se v zadregi odmikala.

stati nad nami. Da, tudi mi moramo in zmoramo. Tudi mi znamo. Imamo um in moč, imamo um in moč množice. Pridite! sem si zaželela, pridite vi, ki še nimate vere v nas, ogledite si naše delo in onemeli boste v svojem nerganju; delajte z nami in razumeli boste.

(Poslano Sansu)

"PROSVETA"

2837 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem.....19.....

V slučaju, da je od strani upravnistva kakšna pomoč, nas takoj obvestite, da se lasti popravi Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrži, drlavo in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je.....\$2.50
1 tednik in.....0.80	1 tednik in.....0.50
2 tednika in.....1.60	2 tednika in.....1.00
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....1.50
4 tednike in.....3.20	4 tednike in.....2.00
5 tednikov in.....4.00	5 tednikov in.....2.50

Za Evropo je.....\$11.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištet se sme le one člane in družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in žo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnistvo znižati datum za to vsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2837 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vsto \$.....

1) Ime.....Čl. družine.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. družine.....

3).....Čl. družine.....

4).....Čl. družine.....

5).....Čl. družine.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!